

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli republicați nu se însoțesc.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 50 fl.
rândul cu litere garmond.

Războiul turco-italian.

Sibiu, 25 Octombrie n.

Graba mare și îndrăzneala cu care Italia a declarat războiul Turciei, ca din senin, pe neașteptate, și numai decât a și ocupat Tripolitania, a cam surprins lumea diplomatică și a zăpăcit-o puțin, astfel, că la început nu știa ce să facă. Era aproape gata să incline spre Turcia și să o iee sub scutul și apărarea sa, mai ales că din partea Turciei i se ceruse acest scut. Se au resgândit însă diplomații, și la cercurând printe au dat răspuns Turciei, că nu se amestecă în războiul dintre Turcia și Italia, ci Turcia caute să ajungă la înțelegere cu Italia. Războiul le privește pe ele două.

Dar Italia ocupase acum Tripolitania, provincia africană pe care și pusese ochii încă înainte cu treizeci de ani, și nu aștepta decât momentul potrivit, ca să poată intra în ea cu trupele sale și cu planurile sale, de a face din acest colț de lume negles și părăginit un nou Canaan. Ce putea deci Turcia să facă, în fața faptului determinat, și în fața sprigin din partea puterilor mari europene? A convocat de urgență parlamentul, pe care l-a deschis Sultanul cu un cuvânt de tron destul de energic în ce privește apărarea intereselor statului în afară, dar nu destul de energic, după părerea opoziției din parlamentul turcesc, în contra dușmanului țării, în contra Italiei.

S'a cerut deci darea în judecată a guvernului turcesc, pe motivul, că a negles luarea măsurilor necesare, ca Turcia să se apere cu demnitate și cu succes în contra Italiei, și s'a ținut ședință deschisă și secretă pentru a se discuta asupra acestei propuneri, iar rezultatul a fost, că guvernul a convins parlamentul, că nu se puteau lua măsurile mai energice și mai eficace, din simplul motiv, că statul nu are armată, nu

are arme, nu are muniții, și toate acestea nu le are, pentru că nu are — bani! Lucrurile s'au desvoltat apoi astfel, că în loc de darea în judecată, s'a votat *incredere* deplină guvernului, după ce acesta a declarat, că se va sili din toate puterile să aperse onoarea națională și drepturile suverane ale Turciei.

Onoarea națională pe semne așa va fi apărată, ca ici coala se mai inscenează câte o ciocnire a trupelor turcești cu cele italienești, pe teritoriul Tripolitaniei, și se dau depeși chiar despre învingerea Turciei, și despre învingerea Turciei Tripolitaniei așa vor fi apărate, că Turcia va cere respectarea suzeranității sale asupra acestei provincii și o anumită despăgubire, cum a fost acordată și de Austro-Ungaria, când cu anexarea Bosniei și Herțegovinei.

Firește, dacă se învoeste Italia, stăpână pe situațiune. Și Italia și-a și formulat deja condițiunile de pace, în cari se ține întru câțva cont de interesele și drepturile Turciei, deși nu în măsura dorită de Turci. După un ziar mare francez, Italia e gata adevăr să lege pace cu Turcia în condițiunile următoare:

1. Turcia să recunoască anexarea Tripolitaniei la Italia.
2. Italia va plăti o despăgubire bănească pentru Domeniile Coroanei otomane din această provincie — indemnizație ce urmează să se stabilească după evaluarea proprietăților.
3. Italia e gata să renunțe la privilegiul capitațiilor în imperiul otoman, dacă și celelalte puteri fac o declarațiune identică.
4. Italia e dispusă să consimtă la sporirea taxelor vamale și la impunerea streinilor la patentă, dacă și celelalte puteri vor accepta aceste măsuri fiscale, care privesc interesele comerțului lor.
5. Italia va recunoaște pe sultan ca șef spiritual al mohamedanilor din Tripolitania, și va permite, ca un reprezentant religios al Pașahului, având prerogativele unui episcop catolic, ori ale unui Mare Rabin evreu, să reșadă la Tripolis.

6. Odată pacea încheiată, Italia e gata să asigure sultanului sprijinul ei leal în apărarea întregității imperiului otoman din Europa și Azia.

Acestea sunt condițiunile de pace ale Italiei.

Cum Turcia e lăsată singură, de capul ei, căci nu are nici o putere mare europeană pe partea ei, probabil, că va accepta condițiunile acestea de pace și astfel războiul turco-italian va lua în curând sfârșit, lăsând în urma sa învățătura, că statele au să stee totdeauna gata de război, pentru că nu pot ști când și din care parte vine pe neașteptate atacul asupra lor.

Interpelări. În chestia războiului turco-italian ambele guverne ale monarhiei noastre au fost interpellate, și ambii ministri-presidenți au răspuns eri Joi, spunând, că o intervenție din partea monarhiei noastre nu e actuală, după ce interesele monarhiei noastre nu sunt periclitate.

La Viena. Primministrul nostru, contele *Khuen Héderváry*, și noul ministru de comerț, *Boöthy László*, au sosit Duminică la amiază la Viena. Luni apoi, la orele 10, s'au prezentat ambii înaintea Maiestății Sa'e, în mâinile căruia ministrul de comerț a pus jurământul de fidelitate, Maiestatea Sa l'a primit numai de răt, după prestarea jurământului, în audiență particulară. La smez apoi a fost primit în audiență domnul ministrupresident, care a raportat Maiestății Sale despre mersul tractărilor cu opoziția din dietă, în chestia compromisului. Șansele înțelegerii sunt acum mai slabe, dar tractările nu sunt încă încheiate, ci se continuă, până la finea săptămânii acesteia pentru că mai mult nu vrea se aștepte — guvernul. Dacă nu se leagă pacea în cursul săptămânii acesteia, urmează surprinderea mare: *disolvarea parlamentului*.

Serbarea Sfintei Sofii în Brașov.

(Fine).

Făcându-se sfințirea noului episcop și înghienunchiând oeti o ferbinte rugăciune, în care imploră darul Părintelui de sus asupra clădirii; luă apoi cu limburga tenciu și aruncându-l asupra pietrii fundamentale binecuvântă clădirea, dorindu-i să fie în vece lăcașul științei și al virtuții. — Mulți din cei prezenți îl imitară.

Deodată se face tăcere adâncă. Providențialul bărbat urcă tribuna și rostește memorabila-i vorbire despre însemnătatea Sfintei Sofii în legătura cu sfințirea Pietrii fundamentale a locului edificării. — Rețin din această magistrală vorbire următoarele:

„Am ieșit sărbătorește din casa lui Dzeu — zise el — și ne-am așezat în locul acesta, care de azi înainte are să ne fie sfânt și prea sfânt. Locul acesta, unde stăm astăzi, este menit pentru gimnaziu, va să zică, pentru niște școli mai înalte de cum am avut până acum.

Vă pot țâinu convingerea mea cea din lăuntru, ci o spui în auzul a tuturor, că întâlnirea cea într-o zi a sărbătorii sfintei Sofii și a ficelor ei cu punerea și sfințirea pietrii fundamentale la gimnaziul nostru o mărturisesc de o lucrare învederată a Proniei dzești, care prin svenerea acesteia văzute ale întâlnirii cei într-o zi a acestor două sărbători va să ne zică nouă, că gimnaziul nostru să-l întemeiem pe înțelepciunea Acedin, care a avut trei fice, și anume: pe Oredin, Nădejdea și Dregostea, oăci numai aceasta este înțelepciunea cea adevărată.

Și așa pentru preamărirea Proniei dzești — care a vrut, ca astăzi, când punem piatra fundamentală a gimnaziului nostru, să se întâmple sărbătorește Sfintei Sofii și a ficelor sale, precum și pentru veșnicia aducere aminte a acestui Pronii dzești, — prochem pe sfta Sofia împreună cu 3 ficilele sale de Patroana gimna-

FOIȘOARĂ.

Legatii și inquisitorii papilor din Roma, trimiși în Ungaria și Transilvania,

de Dr. A. Marienescu.
(Urmare.)

În împrejurarea, că orientul nici când nu a recunoscut autoritatea papei din Roma, că a unui primat în toată biserica creștină peste toți ceilalți patriarhi și peste tot biserica orientală, nu se cuprinde nici o șismă din partea orientalilor, și în urmare orientali nu se pot numi șismatici, iar aceia cari îi numesc, mințesc în contra adevărului istoric.

Și fiindcă papii și pe toți Români din Ungaria și din Ardeal, și pe toți Români de peste Carpați, în decretelor îi numesc tot *șismatici* și-i *recheamă* în biserica apusană, catolică, ca și când Români s'ar fi despărțit de catolici, de Roma, — vorbesc în contra adevărului istoric, pentru că Români încă dela începutul bisericii creștine orientale și până azi s'au ținut și se țin de biserica orientală, de mama lor cea șismatică, și pentru aceasta numai din minciuni se numesc șismatici. Căci numai aceia sunt șismatici, cari s'au despărțit de corporațiunea cea mare, de biserica orientală, mama tuturor creștinilor și au primit ori și cât de puțin dela biserica cea nouă apusană catolică.

II. Legatii (solii) și inquisitorii papilor trimiși în Ungaria și Ardeal.

În decretelor și bulele papilor din Roma și ale regilor din Ungaria și Ardeal, Olahii (Vlahii, Români) se numesc *eretici* și *șismatici*. Aceste decretelor și bule au descris istoria persecuțiunii religioase ortodoxe în Ungaria și în Ardeal.

Legatii papilor au fost soli de pace, ca cu persvadarea să facă catolici. Inquisitorii papilor au fost judecători, pedepșitori de eretici și șismatici, unii — omorători, adevărat poruncind altora să omoare.

Materialul lucrării de față e din epocole dela regele Andrei al II-lea, 1205—1235, până la Mathia Corvinul, 1458—1490, iară încât se atinge de papi, dela papa Grigorie al IX-lea, 1227—1241, până la Sixtus al IV-lea, 1471.

După o introducere în istoria bisericii orientale, opul meu de aci înainte îl impart după Legatii și Inquisitorii, căci ca studiu istoric ar fi fost mai greu de a-l împărți după domnia regilor din Ungaria, ori domnia papilor.

1. Introducere istorică.

La 1203 cruciații din Franța și din Veneția informează pe papa Inocențiu al III-lea, că ei au cucerit cetatea Constantinopolului (Documente în istoria Românilor, culese de Eudoxie Hurmuzaki vol. I. 1—13). Papa Inocențiu III. la 1203 invită pe cruciații dela Constantinopol să insiste, ca împăratul Alexiu Anghel să declare prin un act public, că primește religioana catolică, iar patriarhul de acolo să recunoască primatul bisericii romane (Hurm. I. pagina 15)

Aceasta dovedește, că cât de puternic era atunci papa în lume. Dar de aci încolo trecem în Ungaria, ca să i se vadă puterea asupra regilor Ungariei și asupra Ungariei.

La 1204, papa Inocențiu III. autorizează pe episcopul catolic din Oradea-mare să viziteze mănăstirile grecești din Ungaria și se cerceteze, dacă din aceste se poate forma un singur episcopat, supus scaunului apostolic. (Hurm. I. pag. 39). Dar începe și un pericol național al Românilor. La 1211 regele Andrei II. dăruiește cavalerilor teutoni *Țara Bârsei* din Transilvania pentru apărarea regatului Ungariei în contra incursiunilor Cumanilor. (Hurm. I. p. 56). La 1212 Andrei II. dăruiește cavalerilor teutoni nouă drepturi și libertăți în *Țara Bârsei*, și adevărat Sașilor așezați aci, ca să aperse granițele în contra Cumanilor. (Hurm. I. p. 58).

La 1218 papa Honoriu III. ocupă mănăstirea grecească a sfântului Dimitrie a Grecilor de lângă râul Răva. (Hurm. I. p. 61). La 1219 Andrei II. s'a răgător din războiul cruciat, care l-a purtat în Palestina. (Hurm. I. p. 66).

La 1222 regele Andrei II. confirmă donațiunile ce le-a făcut cavalerilor teutoni în *Țara Bârsei* și le conde, ca să nu plătească nici o vamă când trec prin *Țara Secuilor* și *Țara Blacilor* (valahi, români). (Hurm. I. p. 74). La 1223 Andrei II. confirmă donațiunile ce a făcut-o bisericii catolice din Kerch (Cârța) și prin care s'au luat pământuri din posesiunea Blacilor (valahilor). (Hurm. I. p. 79). La 1224 Andrei II. conde Sașilor, ca să folosească pădurea Blacilor (românilor) cu Români și cu Bisenii laolaltă. (Hurm. I. p. 83). La 1223 Honoriu III. zice, că *Țara Bârsei* și

ziului nostru și totdeauna vă las ca un amanet scump a ceea ce îndatorire, ca să vă fie vouă tuturor, precum și directorului, profesorilor și tuturor învățăcelor ziua de astăzi în tot anul o sărbătoare școlară, ca voi, cari sunteți părinți, să vă aduceți aminte totdeauna în ziua de astăzi de Pronia dzeessoă, care ni s'a arătat la ziua punerii și sfințirea pietrii fundamentale la aceste școli gimnaziale.

Vorbi apoi directorul Gavril Muntean, se recitară 2 poezii, iar corul elevilor intonă un imn ocazional.

A doua zi bunul episcop plecă spre Sibiu, după ce prin prezența sa turnă țările de muncă și încredere în sufletele brașovenilor, și de altfel însufleții pentru cauza obștească.

Începutul era făcut; lucrarea trebuia însă continuată. — Și acum începe din nou rolul celui mai mare bărbat, protopopul Popasu, care cu cuvânt și cu faptă îmbărbătează la muncă și ține vie floarea aprinsă în inimile brașovenilor, și nu odată îl vedem în mijlocul școlărilor suind „Obănul“, de unde se aducea piatra pentru temelie.

La începutul anului șc. 1851/52 se deschide și cl. II g., iar anul următor cl. III g.

În timpul acesta — la sfatul lui Șaguna — se făcură pași de lipsă pentru recunoașterea gimnaziului de către autoritățile mai înalte și investirea lui cu dreptul de publicitate, și încă în 11 Sept. 1853 sosi marele-archiereu din nou în mijlocul Brașovenilor, ca însuși să le aducă rescrip-tul ministerial, prin care se încuviințează deschiderea gimnaziului român gr. or. din Brașov ca gimnaziu inferior cu 4 clase — mai trebuind delăturate unele mici lipsuri, pentru ca să fie investit și cu dreptul de publicitate — și cum însuși zice către membrii Eforiei: „Am venit să mă bucur și eu împreună cu voi. Primiți-mă și pe mine la ospățul bucuriei voastre“.

Cu începutul anului școlar 1853/4 se deschide și cl. IV g., mutându-se clasele gimnaziale din casa Băcanului în a lui Ioan Popescu.

Venirea lui Șaguna la Brașov servi spre nouă îndemnări brașovenilor, cari aveau să lupte cu un puternic dușman: lipsa de bani; și clădirea era numai pe jumătate gata.

În acele grele împrejurări s'a ivit chiar părerea — deși respinsă din multe părți — să se zălogească edificiul școlar.

E interesantă și totodată înduioșătoare scrisoarea fericitului Nio. Măciucă către membrii Eforiei școlare:

„Domnilor și fraților“ zice el, „vă rog de un cuvânt, să mi-l luați în băgare de seamă foarte bine: pentru școală să ne înțelegem cu toții frățeste, după cum ne-am și legat tot frățeste. — Să ne luăm seama între noi înțelepțește cu planurile, care le facem între noi, ca să îndatorăm școala. — Dar trebuie să ne socotim întâi: bine va fi ca să punem povară pe dânsa? Oare nu va veni vremea, cu o mare să zidim și cu zece să stricăm? — Oare putea-vom să dăm și dobândă grea și să ținem și profesori? — La aceasta să ne socotim foarte bine, că degeaba am zidit, dacă nu vom avea putere, ca să ținem profesori într'însele.“

Așa dar, fraților, dupăcum suntem legați cu contract, trebuie să ne jertfim și să nu lăsăm lucrul, să vie să răză alte

nații de noi, nici să ne risipim, cum s'au risipit dela Turnu Vavilonului pe vremea lui Noe. — Ci noi să de ținem toți de mână, după cum am început. — Ce s'a început, să isprăvim cu ajutorul Domnului, ca să văzăm și alte neamuri, că nația română au început un lucru și l-au săvârșit, și să nu ne spăriem, că ne vom sărăci; că până acuma să dăm slavă lui Dzeu, că din noi nici unu n'au rămas la aman. Așadară să punem fiecare umăr și să săvârșim, ce s'au început, și să nu îngreuiem școala cu datorii, ce nu le poate purta, că eu din partea mea pui ce mi-o mai s'ajunge, și Dvoastră să puneți deopotrivă cu mine toți“.

Alte colecțe se porniră, biserica Sf. Iui Nicolae promise 4000 fl., cea din Cetate 2000, iar 11 fruntași din cele 2 parohii subscrieră câte un împrumut de 1000 fl. pe timp nedeterminat, și în felul acesta lucrările se continuară cu mare zel și însuflețire, care orescu și mai mult în urma primirii decretului ministerial din 28 Ian. 1856, prin care noul gimnaziu fu înzestrat cu dreptul de publicitate.

Tot la stăruințele lui Popasu se alese o comisie de 3 membri — în frunte cu fericitul protopop Ioan Petric — cu scopul de-a înzestra pe lângă cei-ce au contribuit numai odată pentru clădire, să mai facă o ultimă efortare și să ajute cu creșterul lor la terminarea lucrărilor.

Din nou se deschid pungile, unii dau din prisos, cei mai mulți își trag dela gură — și aceștia însă dau cu dragă inimă, — și astfel în urma atâtor uriașe încordări în vara anului 1856 vedem terminată falnică clădire, ce ne adăpostește astăzi, și în care încă în decursul anului șc. 1854/5 se mutară atât clasele gimnaziale, cât și cele primare.

Aș abuză poate de paciința D-voastră, înșirând încă luptele și greutățile, ce au avut să întâmpine bravii brașoveni de odinioară — și s'ar conveni ca toți să cunoaștem aceste greutăți — până ce au văzut asigurate mijloacele de lipsă pentru existența și pe mai departe a gimnaziului.

Amintesc numai, că începând cu anul 1862 se deschiseră pe rând clasele V, VI, VII și VIII g., iar în 8 Iunie 1866 — la intervenirea lui Șaguna, Cartea Aulică din Viena investii întreg gimnaziul cu dreptul de publicitate, reouoscându-i totodată și dreptul de-a ține examene de maturitate.

Încă odată își manifestă nemuritorul Șaguna dragostea sa față de gimnaziul din Brașov, și în 14 Iunie 1866 vine, ca însuși să conducă primul examen de maturitate, arătând astfel marea însemnătate a acestui institut, pe care în Istoria sa bisericească îl numește „Coroană a întregii trebi școlare din Ardeal“.

D-lor și D-nelor!

Părinții noștri au ridicat cu mari jertfe acest gimnaziu, și noi — dacă voim să fim demni urmași ai lor — avem datoria sfântă nu numai să-i amintim și să ne fâlim cu ei, ci să și urmărim pildele lor frumoase, contribuind din toată puterile la înaintarea lui, și aducând — de va fi nevoie — jertfe și mai mari pentru susținerea lui pentru totdeauna.

Trecutul îi e mare; atârnă de noi, cum îi va fi viitorul.

Iar, voi, iubii elevi, priviți-l ca pe o sfântă moștenire, și la depărtarea voastră de aici, nu uitați, că el v'a fost al doilea cămin părintesc.

Cinstiți și iubii întocmai ca pe părinții voștri, pe profesori, munciiți zi și noaptr, și adunați cu sârguință comori sufletești, ca la timpul său să puteți deveni fii harnici și folositori scumpului nostru neam și iubitei noastre patrii.

Cronică pedagogică.

Are instrucțiunea în cântări, în școlile noastre, vre-o influență asupra vorbirii copiilor? (Fine).

Dacă cauza sunetelor urâte și schimonosite e organismul, atunci la o delăturare totală a defectului nu ne putem cutega, fără de-a avea în ajutor operația medicală. Dară cauzile acestea sunt așa de rari, nu cum susține o parte însemnată de oameni, căci din o 1000 de cazuri de elevi cu defecte, de abia 3-5% au defect de organism.

De regulă poartă vina — limba.

Căci, pentru ca să iasă undulațiunile tonului limpede prin gură, e de lipsă, ca limba să zacă nemișcată. Dacă însă se ridică vârful sau partea dinapoi, reflexiunea undulațiunilor de ton se face ilusorie prin piedea aceasta și e aruncată sau pe nas, sau îndărăt în laringe. Prin aceasta atât cântarea, cât și vorbirea, primește caracterul nasal.

Și în cazul acesta cântarea contribuie în mare parte la delăturarea răului, căci în cântare sunete de acestea sunt in-suportabile, și elevul, care în vorbire nu poate observa nefrumuseța acestora, prin cântare le observă.

Pe lângă acestea vocalele lungi, cu cari are elevul de lucru la vocalizare, îi dau ocazia pentru o schimbare conștientă poziției limbii.

La cuvântul rostit de regulă nu rămâne timp, căci tonul a trecut deja, înainte de ce poate cunoaște elevul, că l-a format incorect.

Dacă limba la cântare s'a obicinuit cu poziția de jos, ușor o poate așeza și la vorbire în aceeași poziție, și e de ajuns o reamintire, ca să se folosească de aceasta și la vorbire.

Tot așa ajută instrucțiunea în cântare și la formarea consoanelor.

Ce e drept aici obvin mai puțin greutăți, ca la vocale.

Esercțiile trebuie să aibă în vedere ca deosebire consonantul cu pricina și pentru aceasta în școlile populare (— ale noastre —) învățătorul nu are timpul necesar.

Bine să fim înțeleși: instrucțiunea în cântare nu poate fi o disciplină, care să aibă de țintă delăturarea greșelilor și defectelor, dar totuși e silită a desvolta fizic literar, atât vocalele cât și consoantele.

Influența cea mai binefăcătoare a instrucțiunii în cântări o are pe terenul economiei de respirație.

E lucru clar și recunoscut, că un procent foarte mic dintre oameni respiră corect, și frumuseța limbii nu e prin nimic mai mult schimonosită, decât prin respirație rea.

De regulă, când nu funcționează organele formării de voce, respirația și expirația sunt de aceeași durată. Starea aceasta se schimbă îndată ce aerul expirat se aplică la formarea de sunete. În cazul acesta oardele vocale se apropie la o di-

stanță foarte mică, și astfel aerul poate eși numai pe încetul, pe când la respirație aerul intră fără de-a avea vre-o piedea.

Există copii, cari reproduc și repe-tează silabe din cuvinte cu multe vocale. Greșala aceasta e așa de bătaoarea la ochi, încât trebuie delăturată și la vorbit.

La cântare respirația trebuie să fie foarte repede. Dacă nu deschide buzele și dinții destul de tare, sau limba nu zace liniștită în gură, atunci aerul și lo-vește de părțile cărnosae și produce un fel de zgomot.

Zgomotul de felul acesta sigur nu-l va ține nimenea de frumos, și dacă îl observă la cântare, imediat se poate curăți de el. Și dela cântare până la vorbire este doară numai un pas.

Unii expiră prea puțin, și astfel trebuie să-și înterupă vorbirea foarte des.

Alții, respiră prea adânc, și nu sunt apoi în stare să folosească cantitatea de aer în mod economic, ei nu stăpânesc în deajuns plămânii, ca să poată împiedeca să nu iasă cu cuvintele prime toată cantitatea de aer.

Instrucțiunea în cântări face eseriții deosebite, prin cari se pot stăpâni plămânii.

Prin observarea consecventă a regulilor de respirație, acestea stăpânesc pe individ în așa măsură, încât rămân stăpâne și atunci, când se împreună tonul cu cuvântul.

Respirația e corectă numai atunci, când respiră în sus și nici decum cu ajutorul pântecului, ci cu pieptul și latrurile de subsonori. Prof. Dr. Hermann Zopff în scrierea sa: „Die B-handlung guter und schlechter Stimm“, zice: „Urmarea respirației cu ajutorul pântecului este că partea de din jos, care conține sute și mii de canaluri microscopice, în care se poate aduna o cantitate mare de aer, cor-ține totodată și o aplicație mai mare pen-tru împetriere și oficioș, ceea ce se observă mai cu seamă când uroi vre-un deal sau mai multe treptele“.

O experiență interesantă se poate face cu gângavii. Aproape toți folosesc organele de vorbire, când cântă, foarte normal. Îndată ce îi punem însă să reciteze textul cântării, gângăvesc din nou. Chiar și la copii, cari nu sunt în stare a recita nici 3 cuvinte unul după altul, nu se observă defectul acesta la cântare de loc. Că din punct de vedere fiziologic cum se exploăză împrejurarea aceasta, nu știu, de oarece nu ounose în deajuns literatură, care se ocupă cu anomaliile vorbirii și cu terapia lor specială; dar la tot cazul e destul de însemnată, ca să-i dea un pricepător explicarea necesară.

În timpul petrecut ca învățător în Sebeș, am făcut de mai multeori următorul experiment: Intre copiii din clasa mea (a III-a) erau vre-o 4 gângavi, dintre cari unul avea defectul acesta în grad foarte mare. De câteori doriam un răspuns, i se gâta graiul vorbirii.

Și am cerat să-mi cânte răspunsul! Aceasta mi-a succed și i-am pus să repe-teze răspunsul scoborând la fiecare repe-țire înălțimea tonului. Fără de nici o pedecă am reușit. În urmă am recitat răspunsul într'un ton adânc și le-am spus să mi-l reciteze încă odată liniștiți și respirând regulat, ca și când ar cântă. Azi așa, mâne așa, la sfârșitul anului am ajuns la rezultatul, că la 3 din cei 4 de abia puteai cunoaște, că au gângăvit cândva, iar al 4-lea putea vorbi destul de bine.

4. Legatul, episcopul Fil p Firmanul.

La 1279 papa Nicolae al IV-lea a trimis în Ungaria ca Legat pe episcopul Filip Firmanul, ca regele Ladislau al IV-lea să joare pe ce voește papa, înaintea Legatului și a altora. Jurământul sună astfel:

„Noi Ladislau, regele Ungariei, jurăm că trec dela ritul păgânătății la recunoașterea credinței, prin mijlocirea domnului părinte Filip episcopul Firman, Legatul scaunului apostolic, și cu misteriu sfântului duh, jurăm pe sfânta evanghelie a lui Dzeu în fața aceluiași părinte Legat și înaintea tuturor prelaților și bărbatilor religioși și a satrapului nostru, cari sunt de față.“

Iară mai întâiu jurăm, că credința catolică și libertatea bisericească o vom păstra și ține și vom face, ca în regatul nostru și în țările noue supuse să se păstreze și să se țină, și ca constituțiunile și decretale sfinților regi înainte mergători ai noștri și bunele obiceiuri ale lor, jurate cu ocaziunea încoronării lor, nevătămate le vom păstra, și venerabilului părinte domnului Filip, Legatul scaunului apostolic și altora, cărora din oficiu li se cuvine, vom sta întrui ajutor cu brachiul îndatorat pentru efectul juridic-intru și potestății noastre, ca să prindem pe eretici și să-i alungăm din regatul nostru și din țările supuse nouă“.

Ladislau s'a numit Cumanul, pentru că a trăit tot între Cumani între Tisa și Dunăre. În document e vorba despre acești Cumani. Și cele ce le înșir mai jos, le aduc cam extractive, pentru că nu toate părțile au interes pentru noi.

(Va urma).

Transalpina (dincolo de Carpați adevă o parte din Cumania, mai târziu din Ungro-Vlahia) au să fie supuse numai scaunului apostolic (adece papei), și nu supuse vre-unui arhiepiscop din Ungaria. Aceasta se repețește. (Hurm. I, 82, 85, 88).

Din acestea vedem estinderea puterii papilor peste Ungaria, Ardeal și peste Carpați, în Cumania (mai târziu Ungro-Vlahia).

2. Legatul, episcopul Portuens.

La 1225 papa Honoriu al III-lea către episcopul Portuens, „legatus sedis apostolicae“: Precum am scris carismului în Cristos fiului nostru Ilustrului rege al Ungariei (Andrei al II-lea) despre plănsorile ce iubii frați ai noștri, ai casei sfintei Marie a teutonilor din Țara Bârsei și dincolo de munții cu neaună au suferit, tenoarea scrisorii ce despre aceasta i-am îndreptat-o regelui, mai pe larg se va învăța. Îți poruncim, că scrisoarea noastră să o esplici regelui și să-l admoniezi, ca cu iustitia sa să nu mai vatem pe frații numiți“. (Hurm. I. p. 90). De aci se vede, că frații teutonici s'au așezat și dincolo de Carpați, adevă în Cumania sau în partea ei numită ungro-vlahică, și cum s'a arătat mai sus teutonii și Țara Bârsei și Transalpina au fost supus-o scaunului apostolic, adevă papei. Urmează încă câteva dojene din partea papei către regele Andrei II. tot în interesul teutonilor din Țara Bârsei și Transalpina.

Dar regele scoate din țările acestea pe teutoni și papa trimite pe legatul său în Ungaria, ca să dojenească pe re-

gele, pentru că teutonilor nu le-a restituit țările dăruite de regele. (Hurm. I. anul 1232, p. 123).

3. Legatul, episcopul Iacob Prenestin.

La 1232 papa Grigorie IX. denumește pe episcopul Iacob Prenestin de legatul scaunului apostolic în Ungaria. La an. 1234 Bela, fiul lui Andrei II., principele de coroană, depune jurământul următor înaintea lui Iacob Prenestin și a altora:

„Noi din grația lui Dzeu, regele întâiu născut al ilustrului, domnului Andrei, regele Ungariei. Tuturor cari vor vedea literile noastre le facem cunoscut, că la rugarea venerabilului părinte, a domnului Iacob Prenestin alesul Legat al scaunului apostolic, în prezența lui și a mai multora, am jurat pe sfânta evanghelie a lui Dzeu, că pe cei supuși jurisdicțiunii noastre din țările noastre și din țările, cari voinț Dzeu pe viitor se vor supune nouă, pe toți ereticii și pe alți creștini, cari părăsind credința creștinătății s'au întors cu superstițiunile ismaeliților și judeilor, ori sub ce nume s'ar numi, și pe creștinii falși din țările noastre, cu bună credință ne vom năzui, după puteri a-i stărpi (estirpare). Și pe aceia, cari în țările noastre nu sunt obedienți (ascultători) bisericii romane, după ritul a fiecărei națiuni, cari nu sunt în contra credinței catolice, — să-i silim ca să asculte de biserica romană. Pentru dovedirea acestui lucru am poruncit, ca literile acestea cu sigilul nostru să se întărească. Dat în Strigoniu“. (Hurm. I. p. 128).

Nr. 410/1911.

(393) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Tejna** (cl. II.), conform ordinului P. Ven. Consistor arhid. de dto 30 August a. c. Nr. 10218 Bis. se escrie nou concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele cu întregirea prescrișă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul indicat, îndatorându-se concurenții a se prezenta — pe lângă restricțiunile reglementare, — în o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a cânta și predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 26 Septembrie 1911.

Of. protopresbiterial rom. gr. ort. al tractului Alba-Iulia, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 767/1911

(408) 1—3

Concurs.

Amăsurat rezoluțiunei consistoriale Nr. 10.668 B. dela 13 Septembrie a. c. pentru întregirea parohiei de clasa I-a **Hidiș**, se publică concurs nou cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraf. Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele computeate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții au a-și subșterne petiția concursuală instruată cu documentele prescrișe pentru parohia de clasa primă în termenul indicat la subscrisul oficiu protopresbiterial și cu previa încunoștințare a acestui oficiu se pot prezenta în vre o sârbătoare sau Duminecă la biserică spre a-și arăta destoinicia cătră onorificul oficiu ce-l au al ocupa și a face cunoștință cu poporul.

Turda, 1 Octombrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr. ort. în conțelegere cu comitetul paroh.

Ioachim Muntean
protopop.

Publicațiune.

Sâmbătă în 28 Octombrie st. n. a. c. la orele 3 după amiază se exarendează **pășunatul de iarnă** al comunei **Noul-săsesc** pe timp din 1 Noembrie 1911 până în 1 Martie 1912.

Condițiunile mai detaiate se pot afla în cancelaria comunală.

Noul-săsesc, în 24 Octombrie 1911.

(413) 1—1

Primăria comunală.

Nr. 580/1911.

(406) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr.-or. română din **Băcăinț**, tractul Geoagiului, se publică prin această concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraf. Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental 1000 cor. și anume 600 cor. dela parohie și 400 cor. notați dela stat; cuartir în edificiul școlii și lemnele trebuincioase, eventual relut pentru acestea fixat în foaia de emolumente învățătoresți.

Învățătorul e obligat a ținea în Dumineci și sârbători o strană, și a conduce copiii de școală la biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze rugărilor instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu în termenul deschis și să se prezinte în comună pentru a face cunoștință cu poporul și-a cânta în strană.

Geoagiu (Algogy) 5/18 Octombrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr. ort. al Geoagiului în conțelegere cu respectivul comitet parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 455/1911.

(407) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresți vacante din comunele bisericesti mai jos însemnate, se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraf. Român”.

1. **Paloș** cu salariu fundamental de 1000 coroane și anume: 700 coroane dela comuna bisericască și 300 cor. din fondurilor arhidiecezane; relut de cvartir conform legii și relut de grădină 20 coroane. Cvinvenalele se vor socoti numai după serviciul prestat la aceasta școală. Se mai cere dela concurenții la acest post, să aibă cunoștințe musicale, căci cel ales va fi obligat a înființa și conduce un cor în mai multe voci, pelângă remunerație specială.

2. **Viscri** cu salariu de 1000 cor. și anume 200 cor. dela comuna bisericască, ear restul și cvinvenalele dela stat pe baza documentelor învățătorului ales. Apoi 3 stângini

de lemne dela comuna politică și locuință în edificiul școlii.

Învățătorii aleși sunt obligați a instrua pe elevi și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, ear la trebuință sunt obligați a cânta și în strană utrenia și vecernia din Dumineci și sârbători.

Cererile de concurs se vor trimite subsemnatului oficiu, ear concurenții sunt ținuți a se prezenta înainte de alegere poporului în biserică.

Cohalm, în 7 Octombrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Cohalmului.

Ioan Bercan
adm. protopresb.

Aviz.

Dșoara Delia Olariu, profesoară de cant și pian locuște în Sibiu, Quergasse (strada Poplăcii) Nr. 35 etagiul I. (412) 1—3

Bănci de școală folosite

încă în stare foarte bună, sunt **ieftin de vânzare** la

Wilhelm Connerth

(403) 3—3

Sibiu

Strada Gușteritei Nr. 53.

Se arendează

pe timp de 12 ani o moșie a unui grof, cu pământ excelent, teritor de 2500 jugăre catastrale, din cari 1500 jugăre e loc de cosit (fânaș) și de pășune, iar 1000 jugăre loc de arat.

Preferiți sunt proprietarii de oi cu capital suficient.

Moșia are o poziție frumoasă în cel mai bun comitat al Ardealului, în apropierea unei stațiuni a căilor ferate.

Cu informațiuni detaliate servește

Akontz Márton

(404) 3—4

Kolozsvár

Király utca 20 szám.

Pentru Sibiu și jur a se adresa la firma comercială **N. Onițiu, Sibiu**, strada Măcelarilor.

Pictorul D. N. Cabadaieff

cu studii academice și în deosebi specializat în pictura bisericască după ce pictat aici în Ardeal câteva biserică în mod artistic, s'a așezat în comuna Seliste, comitatul Sibiuului, unde primește comenzi, relativ la pictură bisericască, adică: **Iconostase, steaguri, epitații, icoane singuratiche**, și întreaga biserică.

Doritorii au a se adresa la:

D. N. Cabadaieff

(383) 5—

strada Valea

Szelistye—Szebenmegye.

Mult onoratului Public și preestimați Preoți!

Prin prezenta fac cunoscut, că **noutățile în Juvaericale, Orolage, articoli de aur și argint**, — au sosit; și învitat pe această cale la o vizitare a depositului meu! (322) 8—10

O privire a prețurilor mele din vitrine, va convinge pe oricine, că toate sunt foarte ieftin notate!

Cu toată stima:

Iuliu Erős

Deposit de fabrică în **Juvaericale**, — **Orolage și mărfuri de aur și argint.**

Sibiu, Str. Cisnădiei 3.

Deschis: Zilnic în zile de lucru dimineața dela 7¹/₂ până seara la 7¹/₂ oare.

Subsemnatul am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a publicului românesc asupra depositului meu de

piane și pianine

asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici (**Bösendorfer, Ehrbar, Petrof, Stingl** etc.) cu prețuri de 600 — 2000 cor. **Armonii de școală** dela 200 cor. în sus.

Cu distinsă stimă: **T. Popovici,**
profesor de muzică.

(411) 1—

Sibiu, strada Cisnădiei Nrul 5.
(Vis-à-vis de hotelul *Impăratul roman*.)

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public român că cu **1 Septembrie** mi-am strămutat

Atelierul de croitorie

în strada Măcelarilor Nr. 5

vis-a-vis de casa orașului, în apropiere cu *Hotel Bonfert*.

Regia în acest local fiind mai mică, sunt în puțința de a lucra mai ieftin, mulțumindu-mă numai cu câștigul ce rezultă din lucru fără a mai computa și procentele obicinuie la stofă. Scopul meu este ca prin lucru solid, ieftin și prompt să-mi câștig o clientelă bună. Deci rog pe toți binevoitorii mei a mă sprijini!

Rog deci onoratul public a mă onora cu prețioasele comande, pe cari le voi executa cu cea mai mare îngrijire și croială modernă.

Onorata preoțime și candidați de preoți rog a mă onora cu comande de reverenți și alte haine necesare.

Reverenți și ornați bisericesti. — Prețuri moderate. — Lucru solid. Vă rog încercați și vă veți convinge!

Cu deosebită stimă

Ioan Părău

măstru croitor.

(337) 4—

Cele mai bune și mai durabile **Roate de tors** se află totdeauna la

George Schuster

tâmplărie de lemn și galanterie cu motor electric în Sibiu, strada Ocnei Nr. 17.

Fiecare roată de tors cumpărată dela mine, e făcută din cel mai bun material uscat, și garantez că funcționează liniștit și fără greș.

Prețul numai 5 coroane

Tot odată îmi iau voia a aduce la cunoștința multstimatului public, că toate lucrările din branșa mea le primesc și le execut în modul cel mai solid prompt și cât se poate de ieftin. (388) 2—3

Requisite de scris se pot procura de la **Librăria arhidiecezană**